

Σεξουαλική αγωγή υγείας στην ελληνική σχολική κοινότητα

Τα ζητήματα διαχείρισης της σεξουαλικότητας αποτελούν ένα σημαντικό κεφάλαιο της προαγωγής και της αγωγής υγείας στη σχολική κοινότητα. Στην Ελλάδα η προσέγγιση ξεκινά δειλά το 1977 με την Ελληνική Εταιρεία Παιδικής και Νεανικής Γυναικολογίας και την Εταιρεία Οικογενειακού Προγραμματισμού να οργανώνουν ενημερώσεις στα σχολεία σε θέματα σεξουαλικής αγωγής. Το 1980 η αναγνώριση της ανάγκης για σεξουαλική αγωγή οδήγησε στη θεσμοθέτηση του Οικογενειακού Προγραμματισμού ως αρμοδιότητα του Υπουργείου Υγείας. Η αξιολόγηση των κέντρων οικογενειακού προγραμματισμού που ιδρύθηκαν με έργο τη σεξουαλική αγωγή, τη συμβουλευτική κλπ, όμως, έδειξε ότι εξυπηρετούσαν ένα πολύ μικρό ποσοστό ατόμων και ότι ξέφυγαν από τον αρχικό στόχο τους υπηρετώντας κυρίως ιατρικά ζητήματα.

Στις αρχές του 1980 από έρευνα σε μαθητές προκύπτει ότι ΜΜΕ και τηλεόραση αποτελούν βασικές πηγές πληροφόρησης για τους νέους όσον αφορά στην υγεία και στο AIDS και ότι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν προσφέρει κανενός είδους πληροφόρηση για τη σεξουαλικότητα ή το AIDS. Υποδεικνύεται η ανάγκη για εντατικοποίηση της πληροφόρησης στα προαναφερόμενα θέματα και η ανάπτυξη της ποιότητας και της εγκυρότητας αυτής της πληροφόρησης.

Χρονιές-σταθμοί για την επίσημη είσοδο της σεξουαλικής αγωγής υγείας στη σχολική κοινότητα είναι:

- ✓ το 1992 όταν αυτή μπαίνει στη θεματολογία της σχολικής δραστηριότητας της αγωγής υγείας για τα σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με την πρόληψη του AIDS
- ✓ το 1995 με την τοποθέτηση 13 Υπευθύνων αγωγής υγείας σε ισάριθμους νομούς της χώρας και τη δυνατότητα εκπόνησης προγραμμάτων σεξουαλικής αγωγής υγείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και
- ✓ το 2000 με τη δυνατότητα αυτή και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ένα πρόγραμμα σεξουαλικής αγωγής έχει διάρκεια κατά μέσον όρο πέντε μήνες. Υλοποιείται με ομάδα 15-30 μαθητών εκτός ωρολογίου προγράμματος στη Δευτεροβάθμια, εντός ωρολογίου προγράμματος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ένα δίωρο εβδομαδιαίως, **προαιρετικά**. Συντονίζεται από έναν ή δύο εκπαιδευτικούς,

χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους και εποπτεύεται από τον Υπεύθυνο αγωγής υγείας της οικείας Διεύθυνσης

Οι βασικοί άξονες του περιεχομένου προγραμμάτων αγωγής σεξουαλικής υγείας αφορούν σε ζητήματα που έχουν σχέση με τον εαυτό, τη σχέση με τους άλλους και το περιβάλλον, τα ΣΜΝ, το AIDS, την Ηπατίτιδα Β και την πρόληψη Σεξουαλικής Κακοποίησης.

Προγράμματα προαγωγής και αγωγής της σεξουαλικής υγείας εκπονήθηκαν και στα πλαίσια των Κοινοτικών πλαισίων στήριξης με τις μορφές συμπράξεων για την Ενίσχυση πρωτοβουλιών σε θέματα αγωγής υγείας, πιλοτικών προγραμμάτων και Δικτύων με συνεργασία σχολικών μονάδων και φορέων. Υπήρξαν επίσης ανεξάρτητες δράσεις με κοινοτική χρηματοδότηση, όπως η ετήσια παρέμβαση για την πρόληψη του AIDS με τη μέθοδο peer education και τα παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των φύλων με τη μορφή διδακτικών παρεμβάσεων (εμπλουτισμός της διδασκαλίας με την οπτική του φύλου) ή/και παρεμβατικών δραστηριοτήτων-projects.

Επιπρόσθετα πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές παρεμβάσεις ευαισθητοποίησης μικρής διάρκειας από ποικίλους φορείς όπως από το σύλλογο Μαιών/Μαιευτών, από τη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων, από το Συνήγορο του Παιδιού.

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αρχικά περιελάμβανε σποραδικές εκπαιδεύσεις. Στη συνέχεια σε εθνικό επίπεδο εκπαιδεύτηκαν οι υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας, ικανός αριθμός εκπαιδευτικών σε 40ωρα σεμινάρια και 120 στελέχη. Η εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο συνεχίζεται με σεμινάρια και ημερίδες και διημερίδες ευαισθητοποίησης.

Το εκπαιδευτικό υλικό αγωγής σεξουαλικής υγείας προέρχεται κυρίως από το Υπουργείο Παιδείας και είτε είναι ειδικό για το αντικείμενο απευθυνόμενο σε μαθητές 11-14, 15-18, 6-8 και 8-12 ετών, είτε ανιχνεύεται μέσα από το υλικό της θεματολογίας κορμού των προγραμμάτων αγωγής υγείας ή από το υλικό σχολικών εγχειριδίων συγκεκριμένων μαθημάτων. Ενδιαφέρον υλικό έχει εκδοθεί από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας και από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ειδικά για ευαίσθητους πληθυσμούς. Το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει ενότητες για την εφηβεία, την αυτοεκτίμηση, τα συναισθήματα και τη σεξουαλικότητα, τη λειτουργία του γεννητικού συστήματος, ΣΜΝ-AIDS, δεξιότητες, στάσεις, αξίες, λήψη αποφάσεων.

Η εκπαίδευση γονέων γίνεται αποσπασματικά από τις σχολές Γονέων που οργανώνουν οι ΟΤΑ ή επιστημονικοί φορείς και από ενημερωτικές ομιλίες ΜΚΟ.

Αξιολογώντας τις δράσεις σεξουαλικής υγείας στην ελληνική σχολική κοινότητα φαίνεται ότι

- ✓ υπάρχει πολύ φτωχή καταγραφή παρεμβάσεων σεξουαλικής υγείας σε εθνικό επίπεδο
- ✓ απουσιάζει η προσέγγιση της προαγωγής της σεξουαλικής υγείας στο σύνολο της σχολικής κοινότητας λόγω της ιδιορρυθμίας του θεσμικού πλαισίου (προαιρετικά, εκτός ωρολογίου προγράμματος)
- ✓ απουσιάζουν παρεμβάσεις οι οποίες περιέχουν όλα τα στάδια (θεωρητικό υπόβαθρο, έρευνα, υλοποίηση, αξιολόγηση)
- ✓ δεν εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων
- ✓ παρατηρείται αποσπασματικότητα των δράσεων
- ✓ το αντικείμενο, ειδικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αγγίζεται ελάχιστα
- ✓ παρατηρείται έλλειψη συντονισμού και δυσκολία συνεργασίας μεταξύ των φορέων
- ✓ απουσιάζει η συστηματική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση υπευθύνων αγωγής υγείας, εκπαιδευτικών και γονέων στη σεξουαλική αγωγή

Με δεδομένα τα παραπάνω πρώτο και καθοριστικό βήμα για την ευόδωση της σεξουαλικής αγωγής θα αποτελούσε η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής της προαγωγής και αγωγής υγείας στη σχολική κοινότητα και η ένταξή της στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

Συγγραφέας άρθρου: Μαρία Χιόνη, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Α΄ Αθήνας, αντιπρόεδρος Πανελληνίου Συλλόγου Εκπαιδευτικών Αγωγής Υγείας